

Správy

Informácia o sprístupnení „Elektronickej učebnice metodológie pedagogického výskumu“

Časopis PEDAGOGIKA.SK v roku 2010 vo svojom druhom čísle uverejnil informáciu o príprave elektronickej učebnice pedagogického výskumu. Išlo o učebnicu zameranú na kvantitatívny výskum, ktorá bola určená najmä študentom so slabšími vedomosťami a zručnosťami z výskumnej metodológie.

Autorský tím v zložení Peter Gavora, Lujza Koldeová, Darina Dvorská (Pedagogická fakulta UK), Milan Moravčík a Janka Pekárová (Fakulta matematiky fyziky a informatiky UK) učebnicu dokončil v októbri 2010. Ešte pred dokončením poskytli autori študentom prístup k učebnici a požiadali ich o zhodnotenie formou dotazníka. Hodnotiteľmi bolo 40 študentov Pedagogickej fakulty UK v Bratislave. Súčasťou dotazníka boli škálované položky týkajúce sa jednotlivých zložiek učebnice, ale aj priestor na voľné formulácie. 95 % reakcií študentov bolo pozitívnych až veľmi pozitívnych. Študenti tiež odhalili niektoré menšie chyby, napr. preklepy či občas nefungujúcu interakciu v úlohách.

Učebnica prešla záverečnou oponentúrou v rámci pravidiel KEGA (opONENTI Oľga Zápotočná a Erich Petlák). Jej finálna podoba je voľne dostupná na serveri Univerzity Komenského: <http://www.e-metodologia.fedu.uniba.sk/>

Pozitívom je, že učebnicu môžu bez problémov používať aj slabozrakí alebo nevidiaci študenti s pomocou čítačky obrazovky. Je funkčná vo viacerých webových prehliadačoch (Mozilla Firefox, Internet Explorer, Google Chrome, Epiphany). Autori a autorky želajú študentom/študentkám príjemné chvíle pri práci s touto učebnicou.

Lujza Koldeová

Rozvoj vedy na Slovensku a doktorandské štúdium: problémy a perspektívy

Dňa 6. októbra 2010 sa v malom kongresovom centre Vedy SAV v Bratislave konalo diskusné fórum pod názvom *Rozvoj vedy na Slovensku a doktorandské štúdium: problémy a perspektívy*, ktoré pripravila Rada slovenských vedeckých spoločností. O poslaní každoročného diskusného fóra Rady hovoril v úvodnom príhovore jeho odborný garant Prof. Ladislav Macháček, predseda SPaS pri SAV. Ako uviedol, doktorandské štúdium predstavuje špecifický problém generačnej obnovy vedeckého potenciálu krajiny. Skúsenosti mnohých

generácií školiteľov naznačujú, že kvalita doktorandov je výsledkom mnohých procesov a faktorov, ktorých objasnenie a pochopenie si vyžaduje interdisciplinárny vedný prístup. Prof. Macháček prizval na diskusné fórum expertov, ktorí v nedávnom období pracovali na analytických štúdiách v rámci tejto témy (R. Bednárík, J. Košút), ale aj doktorandov z rozličných slovenských univerzít a SAV. V úvode diskusného fóra odznali tri príspevky, ktoré nájdete v plnom znení v Spravodaji Rady SVS pri SAV 3-4, 2011.

Prvý referujúci Prof. PhDr. *Peter Gavora*, CSc. zo Slovenskej pedagogickej spoločnosti pri SAV poslucháčom sprostredkoval *Pedagogické aspekty doktorandského štúdia*. V úvode naznačil, že „doktorandské štúdium je vzdelávacou činnosťou, ktorá má svoje špecifiká“. Za jej charakteristický znak označil individualizáciu a s ňou spätý časový manažment a zvládnutie učebných stratégií, organizovanie učenia sa a sebaopatie ako najvýznamnejší faktor, ktorý vplýva na výsledky učenia. Za ďalšie významné rozdiely v porovnaní s bakalárskym a magisterským štúdiom, ovplyvňujúce priebeh študijnej cesty doktoranda, považuje nelineárny priebeh štúdia, adaptáciu na rolu zamestnanca, vstup do vedeckej komunity, mimoštudijné okolnosti. V súvislosti s témou príspevku poznamenal, že „na druhej strane dyády stojí školiteľ doktoranda“. V tomto kontexte poukázal na súvislosť vedenia doktoranda s teóriou tzv. kognitívneho učňovského učenia sa (Collins – Brown – Holum, 1991). Paradoxom v náročnej práci školiteľa podľa P. Gavoru je, že do nej často vstupuje bez náležitej prípravy. Podľa neho sa vedecká komunita málo zamýšľa nad osobnostnými, komunikačnými, etickými a ľudskými kompetenciami školiteľov doktorandov. V závere navrhol zaoberať sa témou v ďalšej diskusii o doktorandskom štúdiu: vynikajúci resp. zlý školiteľ.

Doktorandské štúdium z aspektu sociálneho predstavil Doc. PhDr. *Rastislav Bednárík*, CSc. zo Slovenskej sociologickej spoločnosti pri SAV. Vo svojom príspevku priblížil niektoré z výsledkov empirického výskumu realizovaného v rokoch 2004 a 2005, ktoré boli zamerané na analýzu životných, ale aj pracovných podmienok interných doktorandov do 35 rokov. Na základe výsledkov výskumu pripomenul že, motivácia doktorandov je najsilnejšie zviazaná s ich záujmom o zvyšovanie kvalifikácie. Za najväčšie prekážky úspešného ukončenia štúdia považujú doktorandi vybavenosť pracoviska technickými prostriedkami, nízky príjem a zlú bytovú situáciu. Naopak, ako viac-menej bezproblémovú vidia náročnosť práce a uplatnenie sa v praxi. Medzi pozitívne charakteristiky doktorandského štúdia doktorandi zaraďujú flexibilný pracovný čas a možnosť prerušenia pracovného času najčastejšie z rodinných dôvodov. Podľa odporúčaní R. Bednáríka „analýza podmienok interných doktorandov na školiacich pracoviskách poskytuje celú radu podnetov“. Záverom zdôraznil, že „akékoľvek zmeny týkajúce sa

doktorandského štúdia by mali byť realizované aj so zreteľom na problémy a ťažkosti pociťované samotnými doktorandmi“.

Tretím príspevkom **Doktorandské štúdium – nemenný systém?** Ing. Ján Košút, PhD. z Ústavu materiálov a mechaniky strojov SAV prispel niekoľkými námetmi do diskusie. Vytváranie spoločnosti založenej na vedomostiach je silným súčasným trendom. Tento trend by malo doktorandské štúdium sledovať. Za efektívnu cestu považuje sledovanie a postupné zavádzanie nových prvkov doktorandského štúdia. Prvým príspevkom do diskusie by podľa prednášajúceho mohla byť rozprava o novej situácii v kontexte dnes už klasického ponímania univerzity ako inštitúcie sústreďujúcej sa na vzdelávanie a hlavne na výskum. Ako v tejto súvislosti poznamenal: „doktorandské štúdium na Slovensku nie je určujúce, kde Slovensko v tejto súvislosti v súčasnosti je, ale kde by malo byť“. Podnetné podľa J. Košúta môžu byť akademické a profesijné zamerania doktorandského štúdia iných krajín napr. USA, Veľkej Británie či Holandska. Cesta diferenciácie, teda postupného zavádzania nového typu doktorátu (tzv. profesijného doktorátu) ako programu pokročilého štúdia a výskumu (ktorý je zostavený tak, aby spĺňal špecifické potreby profesijných skupín mimo univerzít) by podľa jeho názoru aj na Slovensku mohla prispievať k lepšiemu uplatneniu doktorandov. Idea diferenciácie na akademicky a profesijne zamerané doktorandské štúdium by spĺňala aj potrebu vedeckej orientácie na základný a aplikovaný výskum. Položením otázky: „môže absolvovanie kvalitnej študijnej časti doktorandského štúdia predstavovať ďalšiu kvalifikáciu?“ načrtnol ďalší podnetný prvok – vedecký medzistupeň v doktorandskom štúdiu. Na záver naznačuje, že odborné diskusie a postupné zavádzanie nových prvkov doktorandského štúdia by ho mohli transparentným spôsobom zefektívniť a zhodnotiť tak, aby sa zachovala a zvýraznila jeho podstata.

Mnohé z myšlienok príspevkov podnietili predsedov a členov vedeckých spoločností, združených v Rade vedeckých spoločností pri SAV, ale aj zúčastnených študentov doktorandského štúdia k diskusii. Niektorí členovia diskusného fóra apelovali na rozvoj samotných školiteľov doktorandov, ktorí by sa mali paralelne venovať nielen doktorandom, ale i vlastnému rozvoju vo svojej špecializácii. Školiteľ, ktorý realizuje výskumy, zapája sa do odborných diskusií a publikuje, je veľkým prínosom pre doktoranda. Poskytuje mu tak mnoho aktuálnych podnetov v rámci jeho doktorandského štúdia, stáva sa pre neho vzorom správneho vedeckého pracovníka. V diskusii odznel i názor, že v súčasnosti to majú i samotní školitelia ťažké, nakoľko mnoho z nich na vysokých školách vyučuje veľký počet kurzov, pribúdajú im povinnosti týkajúce sa zápočtov, skúšok študentov, hodnotení bakalárskych, diplomových, rigorózných a dizertačných prác, mnohí z nich sú zároveň vedúcimi katedier príslušných fakúlt. Z časového hľadiska tak nemajú možnosť

venovať sa jednotlivým povinnostiam precíznejšie. Mnohí zainteresovaní vidia problém i v posudzovaní dizertačných prác na jednotlivých vysokých školách, nakoľko mnohé vysoké školy sa svojou kvalitou diametrálne odlišujú. Potom sa stáva, že niektoré dizertačné práce, ktoré sú odborne nekvalitné, sú na niektorých vysokých školách úspešne obhájené.

Odborné diskusné fóra podobného zamerania, pri ktorých sa autentickým spôsobom dozvedáme nielen o problémoch, ale aj perspektívach inštitucionalizovaného procesu vedeckej prípravy doktorandov, sú prínosom nielen pre samotných doktorandov a školiteľov, ale i pre budúcich študentov doktorského štúdia, ktorí zvažujú možnosť pokračovania vo svojom odbore.

Darina Dvorská

Letná škola kvalitatívneho výskumu

V termíne od 13. do 19. augusta 2010 sa v Liptovskom Jáne uskutočnila Letná škola kvalitatívneho výskumu, ktorú organizovala Iuventa – Slovenský inštitút mládeže. Letnú školu viedli odborníčky na kvalitatívny výskum v sociálnych a spoločenských vedách, predovšetkým v oblasti pedagogiky, Mgr. Klára Šed'ová, PhD. a Mgr. Zuzana Makovská, ktoré pôsobia na Ústave pedagogických vied Filozofickej fakulty Masarykovej univerzity v Brne. Vzdelávacieho podujatia sa zúčastnilo 13 účastníčok a účastníkov, ktorí pôsobia v rozličných vedných oblastiach (pedagogika, psychológia, sociológia, sociálna práca a politológia) a v rozličných pracovných sférach (vysoké školstvo, štátna správa, mimovládny sektor a i.).

Letná škola začala úvodným vymedzením konceptuálneho rámca – vzťahu výskumu a mládežníckej politiky na Slovensku ako prostriedku tvorby politiky založenej na dôkazoch – ktorý predstavila Mgr. Jana Miháliková, vedúca oddelenia pre rozvoj práce s mládežou Iuventy – Slovenského inštitútu mládeže. Následne sa účastníčky a účastníci letnej školy počas siedmych dní postupne oboznamovali s problematikou kvalitatívneho výskumu v sociálnych vedách. Vzdelávacie bloky letnej školy tvorili nasledovné témy: možnosti a limity kvalitatívneho výskumu; návrh projektu kvalitatívneho výskumu; dizajny kvalitatívneho výskumu (etnografia, zakotvená teória, prípadová štúdia, biografia); zber dát v kvalitatívnom výskume; analýza kvalitatívnych dát; zabezpečenie kvality výskumu a jeho prezentácia.

Veľkým prínosom letnej školy bol jej interaktívny charakter s množstvom príkladov a praktických cvičení. Účastníčky a účastníci vzdelávacieho podujatia tak mohli ihneď aplikovať sprostredkované poznatky prostredníctvom analýzy práce iných alebo návrhu vlastných postupov a riešení. Nezastupiteľné miesto mala v Letnej škole otvorená priama spätná väzba, ktorá umožňovala

neustále zdokonaľovanie sa. Výstupom Letnej školy bol návrh projektu kvalitatívneho výskumu v oblasti mládeže, ktorý spracovala každá účastníčka a každý účastník.

K prínosom Letnej školy patrí skutočnosť, že ponúkla, okrem programu na vysokej úrovni, možnosť sieťovania odborníkov, ktorí sa venujú problematike výskumu mládeže, majú záujem o kvalitatívne prístupy a môžu rozvinúť ďalšiu spoluprácu alebo sa zapojiť do tvorby mládežníckej politiky vychádzajúcej z reálnych poznatkov o mládeži.

Letná škola kvalitatívneho výskumu však bola svojim spôsobom aj nastavením zrkadla stavu výskumu mládeže a kvalitatívnemu výskumu na Slovensku. V oblasti diskutovaných tém výskumu mládeže jednoznačne prevládala pedagogický výskum s dôrazom na oblasť školstva, absentovali predovšetkým všeobecnejšie témy sociálnej a kultúrnej povahy, ktoré tvoria tzv. štúdiá mládeže (angl. youth studies). V oblasti kvalitatívneho výskumu sme počas podujatia identifikovali iba dve výraznejšie osobnosti uplatňujúce tento prístup na Slovensku (prof. Gavora z Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave a doc. Kaščák z Pedagogickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave), čo nevyhnutne neznamená, že u nás iní odborníci na kvalitatívny výskum nepôsobia, možno len o nich nie je dostatočne počuť. Oveľa závažnejšie bolo zistenie, že obsah Letnej školy každá účastníčka a účastník hodnotili ako niečo, s čím sa v rámci svojho štúdia a praxe v takej miere zatiaľ nestretli, hoci prevažná časť vzdelávacieho podujatia vychádzala z magisterského kurzu kvalitatívneho výskumu realizovaného na Filozofickej fakulte Masarykovej univerzity v Brne. Chcem vyjadriť presvedčenie, že Letná škola bola podujatím, avizujúcim „rozbehnutý vlak“ (kvalitatívneho) výskumu mládeže, ktorý však má na Slovensku pred sebou ešte dlhú cestu.

Toto prínosné odborné vzdelávacie podujatie by sa okrem vyššie spomenutých osôb a inštitúcií nezrealizovalo bez nápadu a cieľavedomej (dvojročnej) práce PhDr. Alžbety Brozmanovej Gregorovej, PhD., z Pedagogickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, ktorá sa podieľala na jeho realizácii a koordinácii.

Peter Lenčo

Konferencia *Kontexty filozofie výchovy v historickej a súčasnej perspektíve*

V Smolenickom zámku sa v dňoch 28. – 29. 10. 2010 uskutočnila medzinárodná vedecká konferencia s názvom *Kontexty filozofie výchovy v historickej a súčasnej perspektíve*. Toto vedecké podujatie zorganizovala Katedra pedago-

gických štúdií Pedagogickej fakulty Trnavskej univerzity pri príležitosti 375. výročia jej založenia. Spoluorganizátormi konferencie boli dve zahraničné inštitúcie: Towarzystwo Pedagogiki Filozoficznej so sídlom v Lodži a Katedra občanské výchovy a filosofie Pedagogickej fakulty Karlovej univerzity v Prahe. Konferencia mala osobitý stredoeurópsky rozmer, čo svojimi hodnoteniami potvrdili aj účastníci zo širšieho európskeho priestoru (prednášajúci z Írska, Talianska a Portugalska).

Konferencia sa uskutočnila v rámci riešenia grantovej úlohy VEGA č. 1/0452/08 *Filozoficko-antropologické východiská pedagogického myslenia v európskej tradícii a kultúre*, ktorú realizuje tím vedcov z Pedagogickej fakulty TU. Jedným z hlavných výstupov tohto projektu je aj monografia *Európske pedagogické myslenie. Od antiky po modernu* v editorstve B. Kudláčovej, ktorá vyšla začiatkom tohto roka vo vydavateľstve Typi Universitatis Tyrnaviensis/VEDA a je výsledkom práce deviatich autorov zo štyroch univerzitných pracovísk na Slovensku.

Významnosť tejto vedeckej udalosti potvrdzuje aj to, že išlo o vôbec prvú konferenciu z filozofie výchovy na Slovensku. Slovensko sa tak v našom regióne pridalo k Česku a Poľsku, kde má táto vedná disciplína svoju dôstojnú a plodnú tradíciu. Vedeckými garantmi konferencie boli prof. Sławomir Sztobryn z Lodžskej univerzity, prof. Beáta Kosová z UMB v Banskej Bystrici, prof. Raniero Regni z univerzity LUMSA v Ríme, Dr. Pádraig Hogan z Írskej národnej univerzity v Maynooth, doc. Naděžda Pelcová z Karlovej univerzity v Prahe, doc. Blanka Kudláčová a doc. Andrej Rajský z domáceho pracoviska Trnavskej univerzity. Na konferencii sa zúčastnili odborníci zo šiestich štátov, odznelo 12 plenárnych prednášok a 23 prednášok v sekciách.

Konferenciu slávnostne otvorila prorektorka Trnavskej univerzity doc. Jana Bérešová a za organizátorov vedúca projektu doc. Blanka Kudláčová. Prvý rokovací deň sa niesol v znamení plenárnych prednášok pozvaných hostí, ale aj domácich filozofov a pedagógov. Plenárne príspevky boli tematicky zaradené do štyroch blokov. Prvý blok uviedla doc. Blanka Kudláčová historicko-filozofickou prednáškou *Metamorfózy európskeho pedagogického myslenia*, na ktorú nadviazal významný poľský pedagóg prof. Bogusław Śliwewski prehľadovou štúdiou *Systematika súčasných smerov pedagogiky*. Význam a postavenie filozofie v rozvrhu univerzitnej prípravy budúcich pedagógov zdôraznila prof. Beáta Kosová vo vystúpení s názvom *Filozofia výchovy ako východisko univerzitného štúdia vied o výchove*. Druhý blok prednášok bol venovaný filozofickým aspektom výchovy. Otvorila ho známa česká filozofka výchovy doc. Naděžda Pelcová svojím zamyslením *Výchova ako životný pohyb*. Doc. Andrej Rajský sa podujal systematicky prezentovať *Personalistické východiská pre teóriu kultivácie človeka*. Dr. Jiří Pospíšil predniesol myšlienky o aktualizovanej pedagogickej teleológii v reflexii *Ciele výchovy*

v pluralitnej spoločnosti. Popoludňajšie rokovania sa v treťom bloku venovali historickým skúmaniam pedagogického myslenia, najmä v kontexte národných tradícií. Historické podoby moci a ich vplyv na formovanie pedagogických systémov v Európe si všimol Dr. Pádraig Hogan v prednáške *Historické dedičstvo poručníctva a jeho prejavy v edukačnej praxi v pohľade 21. storočia*. Prof. Sławomir Sztobryn poslucháčom poskytol prehľad poľskej “filozofickej pedagogiky” v príspevku *Filozofia výchovy v Poľsku v 20. storočí* a portugalský kolega prof. Joaquim Pintassilgo vo svojom vystúpení *Výtváranie profesionálnej etiky pre učiteľov – situácia v Portugalsku v päťdesiatych až sedemdesiatych rokoch 20. storočia* priblížil vývin pedeutologického úsilia v Portugalsku. Plenárne prednášky uzavrel blok príspevkov zameraných na interpretáciu postavenia hlavných edukačných agensov v súčasnom kultúrnom pozadí: učiteľstva, rodičovstva a médií. *Vzťah učiteľ-žiak u Alberta Camusa* osvetlil prof. Raniero Regni a zdôraznil potrebu osobného formovania (budúcich i súčasných) učiteľov. Prof. Mária Potočárová predstavila *Vývoj výchovy v rodine v európskej tradícii pedagogického myslenia* a prof. Slavomír Gálik sa zamyslel nad výchovným pôsobením médií v úvahe *Filozofia výchovy v kontexte elektronických médií*. Prednášky vyúsťovali do zanietených debát, ktoré sprevádzali účastníkov aj na neformálnych stretnutiach pri občerstvení alebo na slávnostnej recepcii.

Druhý rokovací deň prebiehal v dvoch paralelných sekciách. Sekcia s označením *Láska k múdrosti – hybná sila edukácie* sa odvíjala v tesnejšom spojení s filozofiou. Badateľne silné bolo zastúpenie českej fenomenologickej “školy”, z ktorej vychádzali príspevky prof. Anny Hogenovej (*Filozofia hľadania*), Mgr. Zbyňka Zichu (*Myslenie múdrosti vo výchove*), Dr. Petra Rusnáka (*K vybraným témam filozofie výchovy. Paideia a koncept prirodzeného sveta*), Mgr. Jany Kuklovej (*Kyberpriestor ako priestor pre výchovu a vzdelávanie – filein, sofia, kybernao*) a na ktorú sa odvolávala aj prednáška Dr. Miriam Prokešovej (*Filozofia výchovy – múdrosť z lásky alebo láska k múdrosti?*). Dr. Branislav Malík predniesol dôslednú analýzu kognitívnych cieľov školského vzdelávania (*Ako dnes dešifrovať výzvu adresovanú škole “učiť žiakov myslieť”?*). Dr. Martin Wasilewski predstavil historicko-pedagogickú sondu ku koreňom západnej vedy (*Filozofia výchovy v klasickom Grécku – predmet a metodologické otázky*). Vybrané filozoficko-pedagogické systémy vysvetlili Dr. Czeslaw Galek (*Edukačné programy poľských pozitivistov v druhej polovici 19. storočia*), Mgr. Eva Bačkorová (*Bildung ako tvorenie a ako vzdelanie vo filozoficko-edukačnej koncepcii Romana Guardiniho*) a Mgr. Marek Wiesenganger (*Antropologické východiská edukability človeka v pedagogickej koncepcii J. J. Rousseaua*).

Druhá sekcia mala názov *Historické a súčasné rámce pedagogického myslenia*. Prof. Maria João Mogarro sa usilovala systematizovať etické a

deontologické hodnoty učenia tak, ako boli definované v portugalskom školskom systéme (*Etika a učiteľská etika v Portugalsku*). Celostný pohľad na výchovu ako cestu poskytla Mgr. Markéta Dvořáková (*Význam cesty*). Dr. Jacek Bylica poukázal na filozofický rozmer resocializácie v globálnom kontexte planéty (*Resocializácia vo filozofickom poňatí*). Komplexnú a holistickú perspektívu intencionálneho rozvoja človeka predstavila Dr. Sabína Gáliková-Tolnaiová (*Filozofia výchovy a jej súčasná synkriticko-holistická perspektíva*) a Mgr. Ladislav Baranyai (*Sedem komplexných princípov výchovy a vzdelávania pre budúcnosť*). Štúdie o historických formách pedagogického myslenia prezentovali Dr. Lucia Bokorová (*Výchovou ku kultivácii osobnosti – niekoľko inšpirácií z učenia Konfucia*), Mgr. Jana Gašparovičová (*Vplyv reformácie na pedagogickú činnosť Leonarda Stöckela*), Dr. Ján Kaliský (*O výchove a skepse z pohľadu "Sokrata z Francúzska" a "Filozofa spriahnutého s diablom"*), Dr. Jana Štulrajterová (*Filozofia výchovy v procese formovania modernej slovenskej školy v 19. storočí*).

Mnohí účastníci konferencie s potešením konštatovali vzájomné prieniky spoločných tém a motívov ideí, ktoré sa im javili páľivé a naliehavé, rezonovanie spoločných potrieb a výziev na pomedzí filozofie a pedagogiky. Účastníci spoločne sformulovali závery konferencie (ponímané skôr ako otvorené stimuly), ktoré zhrnuli do štyroch ideových okruhov.

1. Filozofia a výchova sú vzájomne podmienené a ich vzťah je nevyhnutne vnútorne štruktúrovaný: pedagogika si vyžaduje solídny filozoficko-paradigmatický základ, filozofia (ako „starostlivosť o dušu“) musí byť napojená na živú praxis výchovy. Filozofia výchovy je jadrom filozofie (J. Patočka). Filozofia výchovy sa javí ako „misia“, ako alternatíva pred „upadnutím“ pedagogiky do bezradnosti a sféry predmetnosti. Filozofiu výchovy možno chápať ako „hlas volajúceho na púšti“ uprostred homogenizačných a depersonalizačných tendencií súčasnej edukačnej kultúry.

2. Na konferencii sa zišli odborníci rôznej proveniencie, ktorí reprezentovali rozličné metodologické prístupy: pražskú fenomenologickú školu, poľskú „pedagogiku filozoficzną“, analytický, personalistický či pozitivistický prístup. Napriek rôznorodosti tradícií sa v ovzduší „láskavého trenia súdov“ (Platón) rozvinul korektný a plodný dialóg. Historické skúmania, ktoré odzneli na pôde konferencie, boli prezentované v perspektíve pohľadu do budúcnosti, pričom ako hlavné kritérium výskumu sa ukázala životná prax.

3. V 60. rokoch 20. storočia s akceleráciou počas ostatných dvoch desaťročí nastala zmena kultúrno-spoločenskej paradigmy, plauzibilnej v rozličných oblastiach života a myslenia. Táto situácia predstavuje výzvu pre výchovu: naučiť sa vyrovnávať s neurčitou bez zaisťovania; pokúšať sa nadobúdať a učiť dosahovať vnútornú harmóniu v podmienkach „pohyblivých pieskov“ postmodernej mentality. Na uvedenú výzvu nadviažeme novým projektom

VEGA v pokračujúcom skúmaní – *úloha filozofie výchovy v dobe postmodernej a transmodernej* (2011 – 2013). V tejto perspektíve budeme uvažovať o zorganizovaní ďalšieho obdobného vedeckého podujatia v horizonte 2-3 rokov.

4. Praktické výzvy a návrhy:

- hľadať a nachádzať možnosti, ako tlmočiť filozofiu výchovy zrozumiteľným jazykom študentom na našich univerzitách;
- vytvoriť „stredoeurópsku platformu“ filozofie výchovy so spoločnými výskumami, projektmi, konferenciami, stážami doktorandov a výmenami pedagógov; konkrétne podoby spolupráce sa už črtajú na báze vytvorených a fungujúcich inštitúcií filozofie výchovy v krajinách stredoeurópskeho regiónu.

Výstupom z konferencie bude publikovaný recenzovaný zborník príspevkov. Dúfame, že toto vydarené, v slovenskej pedagogickej obci tematicky ojedinelé vedecké podujatie bude mať pokračovanie v ďalšej systematickej práci a jej plody sa preukážu aj v reflexii a praxi nášho pedagogického úsilia.

Andrej Rajský